

Recht op je eigen Geschiedenis

Leraren behoren de stof van hun vak evenwichtig te behandelen. Maar geldt dat ook voor het schoolvak Geschiedenis? Wat men Geschiedenis noemt is een poging om door te dringen in het collectieve geheugen van onze ouders en voorouders: wat hebben ze meegemaakt, welke sporen hebben ze ons nagelaten, en hoe zijn we geworden tot wie we nu zijn? Meer in het algemeen richt het schoolvak zich op Onze Vaderlandse Geschiedenis, oftewel de selectie van ontwikkelingen uit het verleden die van belang wordt geacht voor een beter begrip van het Nederlandse heden en de Nederlandse toekomst. Het schoolvak Geschiedenis geeft dus een terugblik vanuit Mij (in de huidige wereld) en vanuit Ons Nederlanders (in de huidige wereld). Geschiedenisleraren behandelen de stof derhalve per definitie onevenwichtig: van hen wordt niet verwacht dat ze een overzicht geven van de geschiedenis van alle wereldburgers. Hun verhalen worden begrensd door hun definitie van Mij en van Ons Nederlanders.

Er kunnen fricties optreden als sommige leerlingen in de geschiedenisles niet akkoord gaan met die definitie: uw verhalen slaan niet op mij of mijn voorouders en ze verengen de situatie van Ons Nederlanders tot De Modale Nederlander of zelfs tot een heel speciale bevolkingsgroep. In de Verenigde Staten spreekt men van de WASP, wanneer 'de' Amerikaan ten onrechte vereenzelvigd wordt met de geprivilegerde White, Anglo-Saxon Protestant. Om dat te corrigeren kunnen leerlingen bijvoorbeeld op vele high-schools het keuzevak Afro-American History volgen.

Ik denk dat op Nederlandse scholen soortgelijke fricties kunnen optreden bij leerlingen die familiale wortels hebben in onze (voormalige) overzeese koloniën of gebiedsdelen. En hoe zit het met Nieuwe Nederlanders die bijvoorbeeld afkomstig zijn uit Turkije of Marokko? Het Algemeen Dagblad (27/4/2010) berichtte over fricties met moslimleerlingen als in de geschiedenisles op de middelbare school de Holocaust behandeld wordt.¹ Jammer genoeg wordt niet vermeld waaruit die fricties voortkomen, maar onderstaand tekstkader geeft wel een indicatie.

Het is denkbaar dat moslimleerlingen moeite hebben met de smalle context waarin het verhaal van de Holocaust geplaatst wordt: de misdadige nazi's die onze Joodse landgenoten vermoord hebben. Wat dan ontbreekt is de eeuwenlange voorgeschiedenis (het Europese antisemitisme), het joodse antwoord daarop (het zionisme), de Nederlandse weigering in de jaren 1930 joodse vluchtelingen op te nemen, de Britse immigratiepolitiek in het protectoraat Palestina, het ontbreken van adequate opvang voor de joodse repatrianten, de vestiging van de exclusief-joodse staat Israël, het lot van de autochtone Palestijnen, en de geo-

De meeste scholen constateren dat de omgang tussen leerlingen uit verschillende etnische groepen niet is verslechterd. Tijdens de lessen gaan leerlingen gewoon met elkaar om. In de pauzes is wel sprake van groepsvorming op basis van etniciteit. Groepsvorming gaat doorgaans niet gepaard met spanningen tussen groepen (...). Het zijn meer gedeelde interesses dan uitsluiting van anderen die de groepsvorming bepaalt, zo menen docenten. (p.6)

Ruim de helft van de scholen meldt dat er (...) sprake is van een anti-Nederlandse stemming onder een groeiend deel van de Marokkaanse en in minder mate onder de Turkse leerlingen. Een stemming die niet zo zeer tegen klasgenoten, als wel tegen het systeem (school, media, politiek, Nederland, etc.) is gericht. (p.7)

Geschiedenisdocenten op HAVO/VWO-niveau merken op dat er bij Marokkaanse leerlingen (...) een grote behoefte bestaat aan informatie over de oorsprong van het Israëliësch-Palestijns conflict en dat lessen hierover bijdragen aan een positiever discussieklimate. (p.9)

Door vier scholen zijn projecten ontwikkeld om specifiek intolerantie en racisme tegen te gaan, waarvan de effecten inmiddels positief zijn beoordeeld. De betreffende projecten bestaan vrijwel allemaal uit een onderdeel 'kennis' en een onderdeel 'ervaring'. Het kennis-onderdeel behandelt veelal de geschiedenis van verschillende culturele en etnische groepen in verschillende omstandigheden, de geschiedenis van de Marokkaanse en de Joodse gemeenschap in Nederland en in Marokko en de rol van Marokko in WOII. Het onderdeel 'ervaring' wordt op verschillende wijzen ingevuld, bezoek aan musea, herinneringsplaatsen WOII, gezamenlijke dialoogmaaltijd van leerlingen van een (V)MBO met vrijwilligers van Marokkaanse en Joodse organisaties uit Amsterdam. Opvallend is dat scholen redelijk solitair opereren op het terrein van (interculturele) verhoudingen. Over de ervaringen met succesvolle projecten en aanpakken worden nauwelijks gecommuniceerd met andere scholen, terwijl daar bij de scholen die nog maar net met dit onderwerp bezig zijn wel behoefte aan bestaat. (p.10-11)

Bron: *Interculturele verhoudingen op Amsterdamse scholen voor voortgezet onderwijs en middelbaar beroeps-onderwijs* (Amsterdam, 25 mei 2005).²

¹ <http://www.ad.nl/ad/nl/1012/Binnenland/article/detail/479648/2010/04/27/Moslimleerlingen-hebben-moeite-met-Holocaust-les.dhtml>; <http://www.elsevier.nl/web/Nieuws/Nederland/264091/Moslimleerlingen-hebben-moeite-met-Holocaustles.htm>.

² <http://www.amsterdam.nl/contents/pages/25470/quickscanintercultureleverhoudingen.pdf>.

politieke positie van Israël in het Nabije Oosten. Dat is het verhaal wat in hun familie is overgeleverd. Maar vanuit de gangbare definitie van Ons Nederlanders is dat niet interessant.

Men heeft de mond vol over Inclusief Onderwijs, dat leden van minderheidsgroepen het gevoel wil geven dat ze serieus genomen worden. In hoeverre hebben joodse en moslimleerlingen uit dat oogpunt recht op hun eigen geschiedenis? Niet een exclusief-joodse of exclusief-islamitische geschiedenis, maar een evenwichtig verhaal in een context die 't hun mogelijk maakt in het collectieve geheugen van hun ouders en voorouders door te dringen. En hetzelfde geldt natuurlijk voor leerlingen uit andere minderheidsgroepen, zoals Surinamers, Antillianen en Molukkers. Hebben zij, evenals de Afro-Americans, recht op hun eigen Geschiedenis binnen de tweevoudige context van Mij enerzijds en Ons Nederlanders anderzijds?

Wes Holleman
weblog onderwijs 29-4-2010
<http://www.onderwijsethiek.nl>